СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 187. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 13 серпня 1935. — VOL. XLIII. No. 187. Jersey City, N. J., Tuesday, August 13, 1935. THREE CENTS

БОРОТЬБА ЮНІЙ ПРОТИ УРЯДУ ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ

НЮ ЙОРК. — Робітничі юнії, що викликали страйк робітників, нанятих „адміністрацією поступу праць", не тільки не проявляють охоти пристати на урядову запомогову заплату, але ще думають далі поширити страйк робітників за „одностайну робітничу заплату".

Вони кажуть, що в короткім часі доведуть до страйку всіх робітників, що дістають запомогову роботу від уряду. Тепер ведуться вже переговори з робітниками, що працюють звичайно по канцеляріях.

Тимчасом міський уряд іще не рішився, як йому поставитися до питання, чи робітник, котрий дістав від уряду запомогову роботу, а потім застрайкував за вищу заплату, має право до запомоги від уряду.

БОРОТЬБА ЗА НОВІ ПОДАТКИ.

ВАШИНГТОН. — Сенатський фінансовий комітет завів у проектованім урядом податковім законі такі поважні зміни, що зпід його редакції вийшов зовсім новий податковий проект.

Якщо він увійде в життя, то не тільки багачі, але всі кляси громадянства будуть оподатковані, і не 250 мільйонів долярів збере уряд, але 450 мільонів.

Проти заходів оподаткувати теж менше заможні верстви повстали сенатори Бора й Норис та заповіли безпощадну боротьбу проти оподаткування менших приходів.

ЮНІЇ ЗВЕРТАЮТЬ УРЯДОВИ УВАГУ НА ЗБОРИ „КОМІНТЕРНУ".

ВАШИНГТОН. — Американські робітничі юнії звернули увагу департаментови стейту на те, що на зборах комуністичного інтернаціоналу говорено про вертіння в нутрі американських юній та що такою політикою Росія зломила дану американському урядови обіцянку, що большевицький уряд не буде мішатися до внутрішніх справ Америки.

Департамент стейту запевнив робітничі юнії, що уряд розгляне цю справу докладно та що на випадок, як він прийде до переконання, що московський уряд справді зломав свою обіцянку, американський уряд витягне з цього відповідні консеквенції.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

СПРІНҐФІЛД (Огайо). — Робітничий віз підприємства „Синсинаті енд Лейк Ірі Трекшен Ко." зударився тут з пасажирським возом. Робітничий віз насунувся на пасажирський, як рукавиця на руку. Згинули при тому пять осіб, між ними моторовий пасажирського воза.

ІТАЛІЙСЬКО-ЕТІОПСЬКА ВІЙНА В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Від кількох уже днів між Муринами й Італійцями, що живуть тут окремими, але сусідуючими з собою дільницями, панувало поважне напруження через війну Італії проти Етіопії. Останньої неділі з дотиків прихильників Італії й прихильників Етіопії прийшло до великої бійки, в котрій узяли участь великі маси Італійців і Муринів. Билися, чим попало. Нарешті почали вже уживати ножів. Тоді в бійку вмішалася поліційна резерва та палками й слізними ґазами розігнала бійку.

Поважно ранених, котрих відставлено до шпиталів, поставлено під арешт як учасників бійки та важних свідків.

ВІЙСЬКО НЕ ДАЄ ЛІНЧУВАТИ МУРИНІВ.

АБЕВИЛ (Савт Каролайна). — Національна гвардія з наїженими багнетами не дала юрбі білих злінчувати 11 Муринів, котрих осаджено в місцевій вязниці за намагане вбивство білого чоловіка.

ВРАТУВАЛИ ПЛИВАКА 200 МИЛЬ ВІД БЕРЕГА.

БОСТОН. — З одного кораблика, якого вживається до тягання інших кораблів, вискочив коло так званих Рибацьких Піскових Лав, 200 миль від берега, 32-літній чоловік, Валтер Робилард. Мав він видай намір поповнити самогубство, бо вискочив у повнім одінню, але, найшовшися в воді, змінив свою думку та не потопав. По пів години його втягнено силою в лодку, піт її спущено з другого товарового корабля, та привезено до Бостону. Урядники догадуються, що він помішаний на розумі.

ПОЖАР ЛІТАКА.

ВОРТИНҐТОН (Минесота). — На посвяченню місцевого летничого порту одному літакови зірвалося в повітрі крило. При зударенню літака з землею експльодувала ґазолина. Пільот і три пасажири згоріли.

Підчас летничого свята в Емелтоні, Па., одному літакови на висоті 650 стіп перестав працювати мотор. Підчас упадку згинув пільот, а пасажир був тяжко покалічений.

ЛЮДИ ПАДУТЬ ВІД СПЕКИ НА ВЯЗНИЧНІЙ ФАРМІ.

На стейтовій карній фармі Анґола в Бетон Руж, Луїзіяна, згинули в пятницю 5 Муринів. Начальник карного заведення каже, що вони впали від великої спеки, що того дня дійшла до 100 ступнів Фаренґайта.

ПОВІСИВСЯ В АВТІ.

Константин Цоборський, 48-літній асекураційний агент у Меспет (Квінс, Ню Йорк), положився черевом на сидженню свого авта, а потім повісився реміньцем за шию до кермового колеса та зісунувся з сидження. Жінка знайшла його вже неживого.

ПЛЯН КОМУНІСТІВ ЗАХОПИТИ БРАЗИЛІЮ.

Бразилійська преса приносить великими буквами текст пляну комуністичного інтернаціоналу. Плян має число 39. У пляні рекомендується спочатку виступати всюди під прапором націоналізму, щоб таким чином захопити робітництво, національно настроєне. Організувати комуністичні „ячейки", але ніколи і ніде не позволяти вживати назви „комуністичний". Після того переходу підготови можна кинутися до революційних метод. На щастя, поліція захопила це в час документи. Тепер повинна витягнути консеквенції, щоб не було запізно.

ДЕНЬ ХЛІБОРОБА.

Доцінюючи муравлину працю заграничних хліборобів, які в значній мірі причинилися до піднесення бразилійського хліборобства, уряд штату (стейту) Парана рішив торжественно відсвяткувати „День Хлібороба", щоб таким чином спопуляризувати клясу, яка найбільше причинилася до економічного розвою названого краю. Свято мало відбутися 25 липня.

ПРОКОВТНУВ ЗУБИ В ДЕНЬ ВІНЧАННЯ.

У Торонті трапився такий випадок: Один пан молодий мав нещастя проковтнути в церкві, зараз по своїм вінчанню, частину своїх фальшивих зубів. Його зараз відвезли до шпиталю св. Йосифа, де він більше як тиждень знаходиться у критичнім стані.

Зараз по привезенню до шпиталю лікарі старалися видобути зі шлунка фальшиві зуби т. зв. бронкоскопом, одначе всі старання були безуспішні. Всі інші способи теж не помагали, отже хірурги його оперували і витягнули прокотнені зуби.

ПЧИХНЕННЯ КОШТУВАЛО $700.

У своїм словарі Вебстер дає дефініцію пчихнення, як „нагле і конвульсійний вибух повітря через ніздря".

Були випадки, що пчихнення — кріпке пчихнення — спричинило звихнення рамени, і пукнення ребра, а в Торонті знаходиться чоловік, котрий дістав руптуру через сильне пчихнення, і це коштувало асекураційну компанію $700 на полагодження лікарських рахунків, бо чоловік був заасекурований.

ПОПИС ДІТЕЙ „РІДНОЇ ШКОЛИ" В АРҐЕНТИНІ.

В неділю, 14-го липня ц. р., в театральній салі при вул. Альсина ч. 2832 відбувся перший попис дітей „Рідної Школи", які з нагоди місяця української дитини „Рідної Школи" в Арґентині улаштовує Шкільна Секція при центральним товаристві „Просвіта" в Буенос Айрес і околицях, у недільних днях від 15-го липня до 15-го серпня ц. р.

У виконанню обширної програми цього попису взяли активну участь відділи „Рідної Школи" з Док Суду, Валентін, Альсина і Пінейро, яких управи доложили багато старань у підготовленню дітвори до такої обширної програми.

Програма була дійсно обширна, бо крім дитячої вистави на 4 відслони входили ще численні виступи дитячого хору, вправи дівчат і хлопців, декламації і народні танки, які наші „найменші" віддали з повним признанням, збираючи грімкі і невмовкальні оплески численно зібраного громадянства, яке вщерть виповнило театральну салю.

Цим пописом дітвора доказала, що ті жертви, які наше громадянство жертвує на „Рідну Школу", не пішли на марно, та підчеркнула ще раз, що тільки „Рідна Школа" виховає нам національно свідоме молоде покоління, тож обовязком усього громадянства є давати цій школі моральну і матеріяльну підтримку.

Такі пописи дітвори „Рідної Школи" мають відбутися по черзі на Док Суді, Пінейро і В. Альсина.

ПРИГОДА З ТИГРОМ І МЕДВЕДЕМ.

Не легкий вибір мав молодий Індієць в одній з провінцій полудневої Індії. В гущавині напав на нього тигр, перед котрим він утікав до найближчого дерева. Вже вхопився за галузку, коли побачив на дереві здоровезного медведя. Не бачучи іншого виходу, Індієць видрапався на дерево і вдарив медведя, який від удару покотився на землю. На його очах почався смертельний бій між тигром і медведем. Медвідь поконав тигра й роздер його.

БЕЗРОБІТНІ ДО ПРАЦІ НА ЖНИВАХ.

З Отави доносять, що уряд носиться з думкою висилати безженних безробітних на фарми в часі жнив з тим, що уряд мав би платити безробітним від $5.00 до $10.00 на місяць, а фармери мали би платити льокальні ціни. В цей спосіб уряд хотів би помогти безробітним і переконатися, чи це правда, що маса безробітних хоче дійсно працювати.

Крім того в Отаві носяться з думкою віддати управу таборів в руки цивільних властей. Дотепер таборами заряджували військові власти.

ОДНА БІДА ІНШІ ЗА СОБОЮ ВЕДЕ.

Натана Бравна, фармера з Кород, вкусила на полі джмиль. Натан побіг додому, щоб масцю насмарувати вкушене місце. В дорозі до дому вкусила його в ногу зелена гадина. Тепер Натан біг уже не до дому, а до містечка до лікаря. Серед того по дорозі покусав його пес.

КЛОПОТИ УРЯДУ З ОПРИШКОМ.

Сенатор бразилійського краю Баія зажадав від сенату 1 мілион 200 контів на боротьбу з грізним опришком Лямпеом. Цей легендарний лицар темряви вважає себе володарем майже цілої північної Бразилії. Головно господарить він у краях Баія, Алагоас і Сержіпе. Місцеві власти є просто безсильні супроти його банди і нераз уже домагалися помочі від федерального уряду. Але хто знає бразилійські нетри, той зрозуміє, що не так легко зліквідувати банду, на чолі якої стоїть людина, що до подробиць обзнайомлена з тереном і ще й до того має певні організаційні та стратегічні здібности.

ЗЕМЛЕТРУС У КОЛОМБІЇ.

У вівторок у ночі навістив місто Пасто, столицю стейту Наріно, сильний землетрус. Він завалив кілька домів. Згинули 5 людей. Є багато ранених. Здається, що він наробив теж багато шкоди в недалекім Еквадорі, але звісток звідси нема, бо потрясення землі зірвали телеграфічні й телефонічні получення.

МУРАШКИ-НЕРОБИ.

Недавно в полудневій Німеччині спостережено новий рід мурашок, яких можна назвати неробами. Мурашки - нероби хитрі, але зовсім безрадні без помочі працюючих мурашок.

Мурашки-нероби живуть із праці пильних мурашок. Заплідена матка мурашок-неробів влазить до муравлиска працьовитих мурашок, вбиває ту матку, яку там застає, і розташовується на її місці. Мурашки - робітниці в справи матки не мішаються і принімають нову матку за свою власну. З часом з нанесених яєчок нової матки виплоджуються мурашки-нероби.

Опісля мурашки-нероби живуть в муравлиску з праці працьовитих мурашок. З часом працьовиті мурашки вигинулиб, а за ними прийшлаб заглада й мурашкам-неробам. Однак так не стається. Коли пічнуть вигибати працьовиті мурашки, деякі з них починають нестися і з тих яєчок виклюються працьовиті мурашки. В цей спосіб панська верства й невільнича верства в муравлиску не переводиться.

ДОРОГИЙ СТРАЙК БЕЗРОБІТНИХ.

Податковці провінції Саскачеван можуть тішитися, що їх уряд заплатить за перевіз безробітних з Ріджайни у ріжні сторони Канади $21,000. Ці гроші уряд мусить виплатити залізничим компаніям, які відтранспортували маршовиків з Ріджайни на Отаву до їх домів і робітничих таборів у ріжних провінціях.

БЕЗРОБІТНІ СТРАХ ХОТЯТЬ ПРАЦЮВАТИ...

З Отави доносять, що з робітничого табору у Роклиф, Онт., де перебувають 500 безробітних, всього навсього пять безробітних згодилися піти до фармерів на роботу, а 9 місць не можна було заповнити, бо безробітні не хотіли йти до праці на фармі. Один з безробітних сказав: „Я радо пю молоко, але доїти корови не хочу".

СПІР ЗА ЕТІОПІЮ ЯК ВИСЛІД ПОСЯГАНЬ ІТАЛІЇ ПО СЕРЕДЗЕМНЕ МОРЕ

ЛОНДОН. — Італія хоче дістати Етіопію без війни, але як це не вдасться, то мусить іти війною. Та Етіопія це лише параван, за котрим криється італійсько-англійський спір за Середземне море. Англія заводоліла ним іще тоді, коли Італія не входила в рахунок у всесвітній політиці. Тепер Італія стала першорядною потугою і хоче зробити Середземне море своїм озером.

ДИПЛЬОМАТИЧНА ГРА ПОЗА ПЛЕЧИМА ЛІҐИ НАЦІЙ.

РИМ. — Найближчого четверга зійдуться представники Італії, Франції й Англії, щоб вирішити спір італійсько-етіопський на підставі договору згаданих трох держав з 1906 року. Але Італія твердить, що вона заключила з Англією також договір поза плечима Ліґи Націй у 1925 р. про поділ сфери впливів в Етіопії. Тому Італія має причину іґнорувати Ліґу Націй, коли її зіґнорувала Англія. Отже італійсько-англійський тайний договір стає причиною італійсько-англійського спору, в якому Франція булаб посередником.

ЕТІОПІЯ ХОЧЕ ВИМІНИ ТЕРИТОРІЇ.

ПАРИЖ.—Аґенція Аваса приносить вістку, що етіопський цісар хоче відступити полудневу частину Етіопії Італії в заміну за доступ до моря. Це пригадує на звісний плян англійського дипльомата Ідена. Він хотів замирити Італію з Етіопією так, щоб дати Етіопії доступ до моря, а Італії економічні концесії.

НІМЕЧЧИНА НЕ БОЇТЬСЯ НІКОГО.

БЕРЛІН. — Канцлер Гітлер виголосив промову при нагоді річниці націстичної організації в Розенгаймі. У промові сказав такі слова: „Ніхто не заперечить, що Німеччина впродовж двох з половиною останніх літ заняла далеко інше становище в світі, ніж передтим. Я переконаний, що ніяка держава не відважиться напасти на нас наново".

НЕМА ПРИЧИНИ УЛАДЖУВАТИ ОЛИМПІЯДУ ПОЗА НІМЕЧЧИНОЮ.

БЕРЛІН. — Ганс Чамер, голова німецьких спортових організацій, сказав на засіданню в Будапешті про Олімпіяду в Німеччині: „Фірер (Гітлер) запевнив Міжнародний Комітет Олімпійських ігрищ, що уряд збереже точно статут Олімпіяди. Я певний, що міжнародний комітет є настільки суверенним, що ніхто посторонний не може вмішуватися до його постанов".

УКРАЇНСЬКИЙ ХЛОПЕЦЬ ВИНАЙШОВ НАЙМЕНШИЙ МОТОР.

КИЇВ. — Найменший електричний мотор, який загалом існує в світі, винайшов 16-літній Микита Микиташенко. Мотор важить менше ніж одну шіснацяту частину унції. Фізичний інститут Всеукраїнської Академії Наук провірив, що мотор є зовсім добрий.

ЛЕМКИ І ВИБОРИ В ПОЛЬЩІ.

СЯНІК. — У Криниці виходить від двох літ тижневик „Лемко". Ця газета пише, що хоч Лемків є настільки, що моглиб вибрати свого посла, то їх так розділено, що на ділі вони не мають спромоги це зробити. В повіті Новий Санч є багато Лемків, але їх прилучили до іншої виборчої округи, де Лемків є 11 відсотків. Лемків з Горлиць і Ясла також прилучили кудиінде, де вони дають лише 18 відсотків голосуючих. З нового Торгу пішли Лемки кудиінде, а лиш у львівськім воєвідстві, в повітах Коросно, Сянік і Лісько, можуть Лемки дістати один мандат, коли ввійдуть у порозуміння з якоюсь групою — як пише „Лемко". Але вони не сміють ділитися, лише йти разом.

КОШТИ СОВЄТСЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ.

РИМ. — Великий совєтофіл, Карло Ґраті, відбув недавно подорож до Совєтів і видав про це книжку „В країні Леніна", навіяну недовірям до всього, що переводить совєтський уряд. В жахливих красках представляє автор голод на Україні, а на підставі інформацій подає, що минулими роками удержання цілих армій аґітаторів за границею коштувало більше, ніж утримання червоної армії в Совєтах.

МІЖОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОНҐРЕСОВИЙ КОМІТЕТ У РУМУНІЇ.

ЧЕРНІВЦІ. — На початках травня Філія Підготовного Конґресового Комітету в Празі звернулася до Букарешту з листом, у якому просила скликати нараду з представників українських громадських організацій та установ, що приймають політичну плятформу, на якій скликається Всеукраїнський Національний Конґрес, для уложення Міжорганізаційного Конґресового Комітету.

Перше засідання делеґатів відбулося в неділю, 19-го травня ц. р. Присутні були представники 10 організацій та установ. Це були перші збори представників, але вони проголосили себе Міжорганізаційним Комітетом для справ Всеукраїнського Конґресу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАПОМОГА Й ЗАПЛАТА

Страйк безробітних робітників, що дістали від уряду як запомогу роботу, а потім вийшли на страйк, щоб добитися вищої заплати, ставить перед американську суспільність одно з найцікавіших, а притім одно з найтрудніших питань.

Робітники станули на становищі, що за добру роботу належиться добра заплата. Під доброю заплатою юнійні робітники розуміють щонайменше таку заплату, якої робітники добилися від своїх підприємців своєю зорганізованою силою.

Проти цього становища федеральний уряд устами ґенерала Джансона, головного урядника, що роздає запомогові роботи, підносить арґументи, що заслугують щонайменше на застанову. Він звернув увагу на те, що робітники домагаються не вищої заплати на місяць, а вищої заплати за годину. Він виказує, що це зовсім природнє явище в фахових робітників, головно при сезонових роботах. Такі робітники не мають роботи ввесь час. Через те вони й мусять добиватися вищої заплати ніж ті, що працюють постійно.

Ґенерал Джансон старається виказати, що цих правил не можна придержуватися при винагороджуванню за працю, яку дає уряд як запомогу. Ці роботи не сезонові. Робітники дістануть від уряду роботу постійну, що буде тревати кілька місяців або й більше. Отже такі робітники можуть обчислити собі наперед, скільки вони зароблять на місяць. Тому вони повинні порівнувати не заплату за годину роботи для уряду з заплатою за годину роботи для приватного підприємця, але місячну заплату за роботу для уряду з місячною заплатою за роботу для приватного підприємця.

Ґенерал Джансон каже, що вони краще вийдуть на місячній заплаті за роботу для уряду. Адже, каже він, вони дістають по 93 доляри і 50 центів на місяць, дощ чи погода, чи є робота чи нема, при чому робітник має робити 5 днів у тижні, по 8 годин на день, три тижні, або 120 годин на місяць.

Як видно з того, що по промові ґенерала Джансона число страйкарів підскочило впятеро, робітники не конче приймають арґументи ґенерала. Одначе з того, що виконні урядники Американської Федерації Праці не забирають у цій справі голосу, але, вмивши від неї руки, лишають її до вирішення поодиноким юніям, можна вносити, що арґументи Джансона деяке враження таки викликали.

Уряд робить свій натиск, позбавляючи страйкарів запомогової заплати, що вносить у цілу боротьбу ще одно комплікуюче питання: чи на випадок, коли робітник невдоволений з урядової заплати, покине роботу, має він право до урядової запомоги як безробітний?

Д-р Остап Грицай.

КОРОЛЕВА ЛЮЇЗА

В 125-літні роковини смерти. (1810 р.—1935 р.).

В моїх, щойно в нашім журналі поміщених статтях про останні випуски „Книгозбірні Вістника", я, обговорюючи видані нею нариси про героїв колишньої боротьби Німеччини проти Наполеона (1812—1815), а саме революційного **публіциста Ґерреса** і великого державника **Штайна,** мав уже нагоду згадати про пропамятну постать з того часу, а саме дружину тодішнього пруського володаря, **королеву Люїзу,** якої 125-літні роковини смерти німецький світ шанував **19. VII. ц. р.** Але на прихильну й ширшу згадку заслугує ця жінка і в кожному культурному середовищі, та не лише при нагоді якихось урочистих роковин, звязаних з її колишнім, на жаль, надто коротким існуванням тут на землі. Бо вона, королева Люїза, одна з подвижниць визвольних змагань Німеччини і мужна противниця Наполеона, овіяна таким чаром краси і великодушности, що може бути з цього погляду прообразом і зразком **жінки-геройки** для кожного народу.

Зокремаж для народу, поневолюваного брутальною насилою ворога.

Отак ось, як саме Німеччина в епосі завойовницьких воєн Наполеона.

Люїзі вдячна память народу дала у спомині про її чудово ніжну, ще й при смерти майже дівочу красу, назву **„Ґретхен на престолі",** звязуючи так назавжди з її особою найкращу дівочу постать у німецькій поезії, сотворену найбільшим творчим ґенієм Німеччини. Але раніше того, поки уява народу змогла добачити в Люїзі живе уосіблення несмертельної геройки Ґетового архитвору, Ґете сам, її сучасник і натхнений поклонник, що бачив її **в р. 1793** 17-літньою, щойно з пруським престолонаслідником зарученою принцезною, назвав її „неземною появою, якої враження йому не забути ніколи". Подібно зрештою, як і **князь Фердинанд фон Бравншвайґ,** на думку якого „краси її погляду не зміг відтворити ніякий мистець, через що й ніякий портрет не всилі стати її справжньою подобою". Правда, портрети кисти Лявера, Каненґісера, або невідомого мистця з Гесен, а головно незрівнана марморна подоба Люїзи в мавзолєй у Шарльотенбурґу, долота **Хрістіяна Равха,** таксамо, як і монументальний памятник її в берлінськім Тірґартені (1880 р.) — щоб назвати тут лиш найбільш відомі твори — велять нам доволі чітко розпізнавати обриси краси облича й постаті королевої. Але якою красунею Люїза й не являлась б нам, то своє окремішне місце в історії Німеччини вона завдячує передовсім тим своїм душевним прикметам, що зробили з неї колись жінку-геройку на престолі, і то в часі, коли не то між жінками, але й між мужчинами Німеччини правдивих героїв налічувалося дуже небагато.

Не дурнож то сам Наполеон уважав її виїмковою появою в ряді тих, що намагались його поборювати, і хоч іноді з лютим гнівом говорив про її аґітаційну роботу між німецькими патріотами, то всетаки не був без утаєного респекту для неї.

І слушно, — бо подиву гідна була індивідуальність тієї жінки вже від її наймолодших літ.

Уроджена ось **10. III. 1776 р.** як донька князя Карла, володаря маленького князівства **Мекленбурґ-Штреліц,** одного з найменших в тодішній Німеччині, де в той час не було навіть 100,000 мешканців — вона дитинкою втратила матір і виховувалась у своєї бабки, ляндґрафині фон Гесен-Дармштадт. Притім з культурно-історичного боку важна та обставина, що такі княжі середовища, як те, з якого вийшла Люїза, були в її епосі здебільшого розсадниками французького духа й французької культури в Німеччині XVIII. в., в якій національна свідомість була взагалі дуже слабка, особливож між численними дрібонькими князями, з яких кожний намагався наслідувати славних тоді зі свойого блеску, але й зі своєї розпусти французьких королів. І не був з цього погляду інший навіть такий знаменитий німецький володар, як відомий зі своїх преславних воєн **Фридрих Великий (1740—1786),** властивий творець культурних основ новітньої Німеччини, який нпр. не доцінював зовсім ваги німецької літератури, ставляючи французького письменника Вольтера понад усіх німецьких. Отак діти німецьких князів і князиків виховувалися в нетямучім захопленню французьким еством і французьким звичаєм та у свідомім презирстві до німецького народу, на який вони з висот своїх французьких палат дивилися як на „простаків і дикунів", які були добрі тільки на те, щоб з них лупити податки й рекрута. Затеж зовсім інакше Люїза. Молоденьким дівчатком вона вже не любить двірських балів і забав, говорить залюбки по німецьки, шукає собі німецького товариства, і хоч мекленбурські краєвиди не надто гарні, Люїза любить природу рідної їй країни і дає їй першенство перед княжими парками й садами, стриженими й гладженими на французький лад.

— О, — пише вона раз в одній записці — найкраща розвага для мене в самоті, і то на лоні гарної, тихої, рідної мені природи! Справді, якаж благодать тут!

Вона любила жагучо революційні твори Шілера і Ґете, а ставши жінкою вибраною нею чоловіка, стала нею не тільки за формами двірського церемоніялу, але всім серцем і всією душею, звязуючися з ним звязком щирої, всі труднощі і всі принагідні прикрости судженого співжиття перемагаючої любови. Маючи ось 17 літ, Люїза, в першім розцвіті своєї молодости, повінчалася з тодішнім пруським престолонаслідником, що незабаром **як Фридрих Вільгельм III. (1797—1840),** засів на престолі необєднаної, на цілий ряд дрібних володарів поділеної Німеччини. Їх гаряче кохання — це справжній роман на престолі, як зі сторони короля, так і з боку Люїзи. Вони жили зі собою як звичайніська собі пара горожан, не вязались у відношенню до себе ніякими етікетами двора, не мали перед собою ніяких тайн, і майже завжди були зі собою разом.

Але це не лиш король один обожав Люїзу. Обожав її й увесь німецький нарід не тільки за її красу, але — й головно — за її прикмети її як дружини й матери, а далі як німецьку патріотку, якої незломність виявилась особливо з наступом Наполеона на Німеччину в р. 1806.

Тоді корсиканський зявойовник з питомою йому брутальністю нарушив невтральність Прусії, проголошений Фридрихом Вільгельмом у війні Наполеона з Австрією і Росією, після чого Прусія двигнулась до збройної розправи.

Саме в той час Люїза була на віддиху в купелевім місці Бад Пірмонт, де вона, хоч хвилево недужа, розвела таку протинаполеонську аґітацію, що король мусів звернути її увагу на небезпеку такої акції. А коли після виповідження війни Фридрих Вільгельм вирушив ураз з військом у поле, Люїза попрохала його дозволу податись туди разом з ним, що і сталося відповідно до її бажання. Отак була вона з королем при армії до самого **14. X. 1806,** тобто до дня катастрофального погрому Прусії під Єною. Удар, завданий тоді Німеччині Наполеоном, був страшний. Але саме в гой мент, коли Фридрих Вільгельм і його ґенерали бачили скрізь тільки один-одинокий провал погуби, Люїза не тратить мужнього духа, підбадьорює все своє оточення, а до своїх синів звертається з пропамятним словом, де між іншим сказала: **„Ви бачите мене в сльозах, мої діти... Але ні, ви не дивіться на них, ви не вдоволяйтеся самим смуткуванням... ви беріться до діла, розвивайте ваші сили і спромоги, щоб можна вам було спасти ваш рідний нарід від ганьби, неслави й пониження, в якому він тепер. Будьте мужами і почувайте тугу за славою великих вождів і героїв".**

Колиж після єнайської катастрофи король, уступаючи перед військами Наполеона, шукає захисту аж ген у місті Мемель, Люїза не відступає від нього за ввесь час тієї скитальщини, піддержує його на дусі, хоч її ніжний орґанізм западає раз-у-раз на здоровлю під впливом негод мандрівки далекою північю, причім вона й особисто вдержує звязки з армією та підбадьорює її провід до нової активности. Цим вона страшенно лютить Наполеона, який уже в 1. і 23. бюлетині, виданім ним з головної кватири, намагався — на глум своїм салдатам — змальовувати Люїзу „розбішеною военною фурією, що в мундурі драґунів її полку літає від одного фронту до одного, пише двацять листів денно, і не вагається скрізь підюджувати населення проти Французів". А після того, як Берлін опинився у французьких руках, продажні німецькі писаки, підплачені аґентами Наполеона, намагались обріхувати й осмішувати Люїзу в безлічі безсоромних памфлетів і карикатур, де вона являється між іншим як нова „гарна Олена, що за ціну ночей кохання (!) вимолює в пруських ґенералів згоду зробити Наполеонови кінець, і таке інше і ще більше ганебне. Отимто й можемо собі уявити, яким то актом геройської саможертви мусів стати для Люїзи замисл, **дня 6. VII. 1807,** підчас т. зв. мирових переговорів у **Тільзіт,** явитися особисто в Наполеона з проханням — помилувати переможену Німеччину, признаючи їй сяк-так можливі умови мирового договору. Правда, Наполеон, почувши про такий її намір, вислав по неї балеву кариту, запряжену чотирма парами коней, якою Люїза і приїхала з місцевости Піктупенен до Тільзіт, де замешкала в домі одного млинаря. Отут і відбулось її пропамятне побачення з Наполеоном — у приняві відомого французького дипльомата Талерана — змальоване між іншим у відомій картині німецького маляря Р. Айхштедта. Але, як оповідає нам дама з почоту королевої, графиня Фос, Наполеон був повний холодної як лід чемности, повторив королеві в очі — хоч у здержаній формі — майже все те, що він думав про Німеччину і про неї, не дався переконати їй у нічому, і кожне її прохання відкидав з такою невблаганістю, що Люїза після тієї авдієнції не могла з важкого зворушення довго промовити ні слова, немов прочуваючи всю дальшу безоглядність корсиканського завойовника проти її країни. І справді — бо силою тільзітського „мира" Наполеон загарбав Німеччині ні більше ні менше, **а більшу половину всієї території,** а крім того зажадав **150,000,000** талярів титулом военного відшкодування — на ті часи просто казково високу суму.

Та проте ні Німеччина ні її геройська королева не дались Наполеонови стоптати так уседіло, як цього він собі від серця бажав.

Бо саме катастрофальний розгром Німеччини після Єни та тільзітського мира розбудив у народі щонайкращі революційні й визвольні сили, які вже в найближчих роках почали зазначуватися вибухаючими повстаннями, а впродовж найближчих пятьох літ довели вкінці до визвольної боротьби Німеччини, увінчаної епохальною, оконечною перемогою над Наполеоном. А хоч королева Люїза не дожила тих днів триюмфу її батьківщини — вона вмерла вже **19. VII. 1810 р.,** виснажена вщерть своїм жертвенним, повним турбот життям, то й останні три роки її життя були присвячені всеціло справі рідного краю. Краще й охочіше ось, ніж король, вона вміла вдержувати звязки з рухами проти французького деспота, нагороджувала сміливі почини власноручними дарунками, підбадьорювала замисли поодиноких орґанізацій і виховувала своїх синів на добрих вояків і патріотів. З них то, особливо другий з черги, принц Вільгельм, що унаслідив німецький престол після свойого старшого брата, зміг сповнити всеціло заповіт великої матери, **коли в р. 1871, після повного розгрому французької армії проголосив у Версаю, як Вільгельм І. обєднану Німеччину — цісарством.** Отак творчий дух королевої Люїзи зазначувався в життю Німеччини ще й упродовж усього століття аж ген до наших часів і будьмо певні, що Німеччина Гітлера шанує її память таксамо, як шанує память своїх великих **Штайнів і Шарнгорстів, Йорків і Бліхерів.**

Бо це память звеличаної поетами геройки, що не вагалась із вершин престола кидати в нарід гасла боротьби і вказувати поневоленим — пресвітлий шлях Волі.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

20

І тут то сталося щось, чого Володько ніколи не міг сподіватися. Фільософуючи з Тонкою, звичайно й забув геть про все на світі, крім таких цікавих для нього речей, якими заповнена його тямка. І зненацька зявляється, невідомо чого, Василь. Він перший зобачив Володька і мусів кілька разів що сили з греблі гукати, поки його той почув. А коли ж Володько помітив брата, то по одному вигляді останнього зрозумів, що сталося щось надзвичайне.

— Володьку! А ходи швидше! Мерщій!...

Володько аж здрігнувся і мало не стратив рівноваги, ледви втримавшись на свому небезпечному сідалі.. Він миттю зривається і, забувши про обережність, швидко, по гнучкій дощці біжить на шлюз... Може Василь жартує? Ні. Вигляд поважний, безпосередній...

— Ну, чекай, чекай! Дадуть тобі тато!... А де твої корови?... То ти так їх пасеш?... Чекай!...

Ах, Боже, Боже!... Про корови ж він дійсно чисто забув...

— В лозині корови — викрикнув Володько, вдаряючи на слово „в лозині", але голос зраджував непевність цього „в лозині".

— Ага, в лозині... Піди-но, поглянь...

В конюшині?... — мигнуло в голові малого...

І в ту ж мить стрільнула згадка про здохлу корову, вичитування баби, слова батька... Ах, Боже!...

Він захолов. Він не знав, чи бігти йому до корів, чи кидатись під лотоки. Кричати? Плакати?

— А де тато? — скрикнув малий...

— Біжи но, то зобачиш...

О, горе! Що ж він тепер подіє? Бігти! Швидше бігти! Щось робити.

— Чисто корови виїли капусту — гукає навздогін Василь.

Ну, принаймні капусту. Володькові трошки віддало... Стрімголов наспотикача біжить він додому. Його куці ноженята лопотять по втоптаній стежці, перестрибують через маленьку річечку, в котрій ловляться піскарики, черкотять по болоті, чвиркають брудною водою, дріпаються обстріпані штаненята. Нарешті його маленька постать викочується зза лозинових кущів і раптом камяніє... Він бачить вже свої корови. Батько щойно вигнав їх з капусти і сам власною особою, неповорушно, мов камяний стовп вкопавсь в межі городу. Ціла грядка білих оглоданих капустяних головок нагадує зграю потурбованих гусей.

Батько стояв неповорушно. Володько всіма фібрами душі, кожним нервом чув і розумів, що значить така стоянка. Він чує, як губиться, зникає його мужність, як під горло лізуть болючі сучки якогось жалю, як починає завмирати розбушоване серденько, як, нарешті, заливаються рідиною його очі і він чує, що по щічках побігли дві прудкі гарячі сльози. Він все таки не плакав. Сльози, що нагально потекли, ще не значили, що він плаче. Він тримав себе як справжній мужчина.

А батько, мов викут, мов залізний жах. Хоча б озвався. Хоча б рукою поворушив... Ні. На те він і батько. Лютий, могутній, без милосердя, як розгніваний бог. Ні, не втечеш від нього і не вблагаєш.

Тікати! — мигнула думка. Бігти! Але куди? В річку? — Хай і в річку. Тікати, бо буде зле.

Володько метнувся і зник у кущах лозини. Батько не промовив ні одного слова. В тому то й є батькова сила, — думав нераз малий. Він мовчить; скорше розгадаєш каміння, що воно думає, ніж батька. Матвій, коли зник Володько, мовчки постояв на тому саме місці ще пару хвилин, повернувся і пішов на подвіря. Прийшов Василь і погнав скотину до хліва.

Володько опинився сам один у кущах. „Тепер довго, довго не могтиму я з татом розмовляти", — думав він. А сидить над річкою у гущавині. Росте тут, чи краще сторчить, якесь посохле гудиння від болотяної рослини. Сів, обома руками обняв голову. Ревіти, кричати! Боже, Боже, повторює безконечно. Хотів молитись, але хіба тут до моління? Коли Бог, коли батько, коли ніхто в світі не може зрозуміти, помогти, розрадити його, то що поможе молитва? Мамо!... Де є мама? Ні, він сам винен. Він розуміє це. Але... хіба ж? — Страшно подумати. Він вже бачить здоровенну батькову ручиську, яка затиснула його малюсіньке рученя, тверда, заялозена, ремінна батькова попруга вже танцює по його задку. Гостро, пекуче, дошкульно танцює... Йому соромно. Він знищений. Він забитий — той Володько, що є в його очах, його мові, той Володько зникне. Його вибє батькова ремінна попруга.

Починає сутоніти. Холодна хвиля осіннього вечора хлинула лугом. Ножинята, мокрі і порепані, починають дошкульно мерзнути. Неймовірно велике і кріваво-червоне сонце нехотя засувається за чорну скибу ставища. Ціле небесне склепіння гнітить своєю мармурово-холодною величчю, наповняючи ввесь мир, близький і далекий, суворою, недоторкальною мовчанкою. Все жорстоке: небо, люди і земля. Навіть струм холодної води бренить жорстоко. Кілька листочків на похиленій вербі відчаяно трепотять, але холодне дихання вітру здмухнуло їх і вони вертко полетіли у ще холодніші хвилі річки.

Минуло ще з пів години. Холод і голод, якому вже здавна не соромно заявити своє право, зачинають рухати прибитого раптовим лихом хлопчину. „Треба йти, може вже забули тато". Встає і йде. Але коли зрівнявся з городом і при згасаючому світлі дня помітив нагі огризки, ще недавно пишних капустяних головок, йому знову зробилося нудно й жахливо. Дві сили боролись. Але все одно нічого не поможе. Треба йти.

Йому ж і самому шкода тієї копусти, та що подієш? Що? Ну, що тепер?!

Не живий і не мертвий переступив хатній поріг. Хай діється, що хоче.

Першою накинулась мати. Мати є завше мати. Вона знає, що чекає Володька, тому наробила тарараму. Працюють у неї лишень язик та уста. Яких тільки не дістав Володько прізвищ, але всетаки то не те саме, що батькова попруга. Цим мати намагалась зменшити батьків гнів та по можливості відтягнути та одвернути загрожуючу її дитині кару. Знала вона також, що при цьому наражає й себе на небезпеку дістати кілька „черезплечників" та пострибати босою навколо хати, але хіба це може стримати матір перед собою самою?

Батько насуплений і грізний сидить коло столу, лупить „бараболі в мундірах", мачає їх у сіль і міцно розжовує з хлібом. На Володька він майже не звернув уваги. І лиш, коли малий роздягнувшись, збирався шмигнути не до столу (не до їдла було), а мерщій на піч, у найзатишніший куток, встав раптом і батько, здіймаючи свою попругу...

(Далі буде).

СПРОСТУВАННЯ.

В останнім нашім звідомленню з висилки грошей на Лемківщину, поміщеним у „Свободі" з дня 29-го липня, мало бути написано, що на представленню, відіграним нами в Джерзі Сиуі 9-го червня, зібрано чистого доходу $15.00, з чого $7.00 вислано разом зі збіркою з Пасейку й іншими дрібними датками до краю, а решту зіставлено в касі для переведення дальшої запомогової акції. Решту, себто $8.00, вишлеться до краю при нагоді другої посилки.

За Комітет Допомоги Лемківщині:
Олекса Роман, секр.

У списі жертв у відділі ОДВУ ч. 21. в 172. числі „Свободи" пропущено отсих жертводавців: Петро Ковальчик $3 і Юрій Березинський $3,
Василь Футулуйчук.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НЕ ЛІЗЬ З МАСЛОМ НА ГОВІ НА СОНЦЕ.

Недавно святкували американські Жиди 75-літні уродини Абрагама Кагана, редактора жидівського нюйорського щоденника „Форвертс". При тій нагоді тижневик „Нейшен" дозволив собі сказати кілька терпких слів на адресу Кагана. „Нешен" каже, що „Форвертс", котрий себе представляє соціялістичною газетою, дається порівняти з бруковими американськими газетами.

Відповідаючи в „Нейшен" на цей напад, Д. С. Рич, співробітник „Форвертса", каже між иншим: „Ніхто не подає таких подрібних і суттєво таких вірних донесень про події в Росії, як це робить „Форвертс". „Нейшен" може не погоджуватися з становищем „Форвертса", котре є становищем соціялістів та обороняє засади демократії й противиться диктатурі й тиранії, під якою вивіскою та краскою вона не виступалаб. Алеж „Форверс" зо свого боку осуджує становище „Нейшена", що потурає російській диктатурі. Аджеж „Форвертс" подав повні донесення про голод на Україні на довгий час перед тим, заки кореспонденти „Нейшена" вважали за потрібне згадати про голод хочби натяками, а це чейже треба вважати кваліфікацією редакційної здібности".

Іншими словами: Як ви, панове з „Нейшен", представляєте себе за таких безсторонних оборонців покривджених, то треба було писати й про виголоджування України Москвою. А не написали, то треба було пригадати собі, що каже американська приповідка: Хто живе в домі зі скляним дахом, у чужі вікна каміння най не кидає...

ПАМЯТНИК МОСКОВСЬКИМ ГЕРОЯМ.

Телеграфують з Москви, що десь там большевицький уряд казав виставити памятник собакам, що віддали своє життя за людей, себто для досвідів над дослідженням ріжних недуг.

Це справді новинка для большевицької Росії, де завівся звичай ставити памятник людям, що віддали своє життя... собакам.

ЗВІРЯТА И ЛЮДИ.

На фізіольогічнім зїзді в Ленінграді виступив відомий московський психольог Павлов з закликом до психольогів, щоби вони прослідкували далі поступки звірят, бо, мовляв, поступки звірят дають нам показ для зрозуміння поступків людини.

Це той самий Павлов, що дослідами з собаками відкрив велику правду, що відноситься однаково до людей і до звірят, так званий закон умовного рефлексу. Він подавав голодній собаці кусок мяса, а рівночасно засвічував червону лямпочку. На вид мяса собаці точилася з рота слина. Коли зробили з собакою такий дослід кілька разів, то пізніше, навіть як голодній собаці не давали мяса, а тільки засвітили червоне світло, то їй уже точилася слинка, гейби вона дістала їсти мяса.

ПРОФЕСОР ПАВЛОВ І ЦИГАНИ.

Властиво кажучи, то відкриття цього правила не належиться професорови Павлову, бо це правило здавна примінюкали Цигани, навчаючи медведя танцювати.

У нас про це навчання медведя танцювати писав колись Франко. „Невченого" медведя виводять на залізну бляху та починають грати йому до танку, розпалюючи під бляхою вогонь. Чим дорше припалює вогонь, тим скорше музика грає і тим скорше медвідь лапи підіймає. З часом, відбувши курс танку, медвідь уже й без вогню під стопами танцює, як музика заграє.

Роблять таке саме й з людьми. Дають голодній людині їсти, а рівночасно виставляють червоний прапор. З часом уже їсти не дають, а тільки червоний пропор виставляють, а людині так приємно, гейби їй хліба дали.

Та це тільки до часу так.

ЩЕ ПРО М. СКРИПНИКА

В липні ц. р. минуло два роки, як покінчив із собою бувший наркомос М. Скрипник. Ззвичайно, по трагедії М. Хвильового, Гіряка й ін. і по скрахуванні цілої фікції т. зв. української радянської держави, — це нічого дивного. Хто пустився раз шляхом, кудою ступив Скрипник, і хто є людиною з характером, — воротття звідтам більше не має.

Та є одна річ, що в цій Скрипниковій справі виявилася як певна з рис нашого національного характеру. **Це прощання гріхів вчорашних ворогів та очоловлювання їх апотеозою національного геройства!** Такий самий випадок маємо зі Скрипником: трагічний його кінець зворушив чи не цілі західньо-українські землі й еміграцію. Його боготворили й боготворять як речника України в боротьбі з Московщиною; його охрестили, як апогія української національної культури, та що більше, навіть будівничого української державности!

Одначе, як далеко неправильні й фальшиві, а в результаті й шкідливі для нашої справи є ці поспішні висновки зі Скрипникової роботи!

Від самого початку існування большевицької держави Скрипник, як ортодоксальний комуніст, став запеклим її піонером, співворив на спілку з Леніном конституцію СССР та безпощадно впроваджував в життя директиви компартії на Україні. Як пролетар-інтернаціоналіст, віддано служив чужій ідеольогії, яка в основі своїй покладала інтереси універсального клясового пролетаріяту, а не українського народу. Мабуть ані один з комуністичних „вождів" так завзято не поборював на всі боки діві й праві опозиції в лоні компартії, як Скрипник. Запекліть, з якою він нищив, як член українського політбюра, т. зв. націоналістичні ухили на Україні в 1926 р. в лоні КП (б) У, виправдує цілковито це велике довіря, яке мала до нього московсько-комуністична оліґархія. Бо можна говорити про українськість Хвильового, Шумського (якого становище народнього комісаря освіти в 1926 р. заняв Скрипник), економіста Волубоєва й цілої лави української передової й трудової інтелігенції, що як речники української національної стихії ставили ґранітний опір Москві. Але не є це випадок зі Скрипником! По ліквідації НЕП-у й встановленні пятилітки ніяк Скрипник не міг зрозуміти, що плян звернений не лише проти української державности хочби навіть у стилі советського „федералізму", але був він спрямований проти цілого українського суспільства й на його фізичне й матеріяльне знищення. Навіть більшість чолових московських комуністів, як Бухарін, Риков, Томський, Фрумкін, Сирцов і інші, яких ніхто чейже не завагається підозрівати в українофільстві, ставало в обороні селянства, мовляв, колективізація означатиме вірно — безпощадне грабування й нищення сільського господарства в цілій СССР, а в першій мірі України. Розуміється, Скрипник зі стажем старого большевика й з повним довірям сталінської верхівки розторощив опозицію й в імя чужих і нанесених ідей пхнув Україну на шлях жахливої економічної експльоатації Москалями! Повторяємо, — **роля Скрипника в провадженню пятирічки в життя була величезна й її наслідки на Україні — в левиній частині кладуть на нього безоглядну відповідальність!**

По смерти Скрипника офіціяльний большевизм поставився з нечуваною ворожнечею до нього, обвинувачуючи його в українському націоналізмі й націонал-большевизмі. Чіч в цьому, що йому приписано велику ролю в творенні української національної культури, що він, як наркомос, за час від 1926 до 1933 р. не виказав належно „большевицької чуйности" в боротьбі з націоналізмом на всіх ділянках українського життя і т. п. Та не правильно це. Скрипник виконував пильно доручення компартії, — ділав він як інтернаціоналіст і комуніст.

Українізацію виконував він, бо це було в програмі партії. Т. зв. національна політика, проголошена Леніном і Сталіном, стала на послугах і цілях московського імперіялізму, примаскованого комуністичним універсалізмом. Національна українська культура **була такою лише по формі, бо змістом вона була інтернаціональною пролетарською, або московською.** Таку „національну" культуру будував власне Скрипник! Але не його заслугою є факт нечуваного зросту справжньої української культури, національної **формою й змістом,** якої вершок припадає якраз на період Скрипникового комісарювання в Наркомосі. Заслуга тут цілої провідної верстви, себто ріжночинної інтелігенції, свідомого селянства, пробоєвих кадр національно виробленого робітництва й комсомолу й вкінці цілого державапарату. Скрипник стояв осторонь цього великого духово-морального процесу, що переходить тепер Українська Нація. Що більше, з цілою впертістю й безоглядністю комуніста Скрипник хотів інтернаціональною заразою вбити українського духа! Правда, що Скрипник, як наркомос, „очоловлював бандитів зпід стягу Донцова й Коновальця, що тихою ходою й з партбілетом нищили соціялістичне будівництво" — є фальшивою. Він їх безпощадно нищив.

Директиви партії він виповняв совісно й большевиків ніколи не обдурював. За це самого Скрипника обдурило жорстоко життя. Він і не стямився, коли форсована ним українізація, яка мала скаструвати національно Україну й зблизити її духово до Москви, видала несподівані овочі! Під плащиком пролетарської культури кувалася справжня українська наука й культурно-духове життя. Українізація викинула міліонові кадри українських патріотів, ціле оточення Скрипника кадило йому фіміям і творило патріотичне діло. Замаскування було таке штучне, що Скрипник, захоплений „національною політикою", й не зорієнтувався!

Щойно як цей процес державного відродження переступив рамці большевицьких можливостей, вдарила Москва!

Дістался вперше Скрипникови за „недостачу большевицької пильности". Всесоюзне політбюро знало, що Скрипник невинний. Його знимають з Наркомоса й іменують керовником держапарату! Всежтаки він мав понести моральну відповідальність. Лист до політбюра із сабообвинуваченням не вистарчає! Треба було публичного „каяння", яке мало зайвий раз збезвестити український націоналізм і його державницькі ідеольогію. Цього Скрипник, як боєвий товариш Леніна, зробити не міг. Лишалося це, що й мало бути.

Умер Скрипник не смертю Полубітка, що закутий у залізо не завагався сказати азійському тиранови Петрові І.: „Знаю, що за московським звичаєм ждуть мене тортури й мученицька смерть. Смерти я не боюся, однак України тобі не запродам!" Не подібно теж умерла безсмертна Антигона, що живцем зійшла у свій гріб смерти, або Жан-д'Арк, що живцем дала спалити себе, щоб ратувати своїх батьків, свою оселю й вітчину! А Скрипник відійшов так, як і жив. Зреоттою його смерть не випадкова, хоч найхарактеристичніша.

На шляху Скрипника погибли цілі ряди тих, що відірвалися від віри й традицій своїх батьків! Погибли: Крушельницькі, Сказинські, Бачинські, Скворонські, Фальківські, Влизьки, Косинки й багато інших, що хотіли свою націю „ратувати" ворожими руками! І цілком природньо: нікого ще не спасла чужа віра.

Комунізм чи большевизм є органічно ворожі й противні українському народови. **Вони є нанесені на Україну як абсолютно чужа доктрина!** Як така, вона не може робити що інше, як це, що бачимо! Бо горе тим, що вірять у якийсь **„український комунізм, якого ніколи не було й немає!** Є лище **комунізм на Україні, механічно насаджений ворогами на поневолення нас!**

М-р В. Душник,

Ню Йорк, 5 серпня 1935.

Джовані Папіні.

ОБНОВА ЗЕМЛІ

(Із книжки „Гоґ").

Ми навчилися вихісновувати вітер із повітря та воду рік, та не зуміли заводити силою морських приливів й вихіснувати вогонь вульканів. Коли будемо вміти перетворювати землетруси в моторову силу, тоді, одначе не скорше, мусимо чваниться.

До того часу наша безсилість супроти природи соромна та смішна. Мусимо майже все пристосовуватися до вимог неба та землі. Наше славне знання, наша чванькувата техніка ще не зуміли усмирити пір року та змінювати їх відповідно до нашого бажання. Ми не в силі зменшити студінь зими, ні злагіднити літню спеку. Мусимо приймати непогоду, коли приходить, і не вміємо перервати хуртовини. Терпимо сніг, а безпомічні ми супроти посухи.

Чому наприклад не вміємо витворити штучної бурі й циклонів, дощу, колиб лише захотіли, землетруси, колиб ми їх заповіли? І чому ми не вміємо уладити штучного сонця, яке освічувалоб и огрівало би всю околицю? Я хотів би, колиб мав час, уладити в Гренляндії великий тропікальний простір, де росли би в скляних хатках, огріваних центральним огріванням, ростини з рівника. І я уладив би у найбільш пустинній частині Сагари палату з тромами або чотирма апаратами до холодження, так, що в усіх кімнатах була така сама температура, як у Ляпонії.

Здається мені, що булоб дуже легко позбутися одноманітної тиранії дня та ночі: треба би було лише уставити велитенські рефлектори на горах, щоб освітити всю землю після заходу сонця, а за дня можнаб випустити багато густого диму, щоб закрити світло сонця, щоби воно не доходило до нас.

Ще гірше, що глупо пристосовуємося, наче селяни в давніх часах, до повільности землі, яка попросту дразнить нас. Сьогодні, коли триюмфує скорість, і наймодерніші фармери ждуть місяцями й місяцями, щоби їм достигло збіже, кукурудза, плоди, й не знають, що робити та нічого й не пробують робити, щоби скоротити час тяжкої продукції. Це те саме, як колиб нині в часах найріжнішої комунікації люди все ще ходили лише пішки. І кажемо, що ми володарі природи! Володарі, які мусять чекати на добру волю рабині, щоб дістати від неї трохи харчів.

Далі, володіти над чимсь значить уміти щось формувати й переробляти, а ми оставили землю майже в тому стані, в якому її застали, з усіми її неправильностями, несиметричностями, з її перешкодами, недостатками. Крім корчування лісів, копання каналів, кількох тунелів і копання ям ми дійсно не дуже то збагнули будову цієї невеличкої планети, на якій ми замкнені. Колиб ми справді були такі деспоти природи, за яких себе маємо, то ми досі булиб перетворили озера в каменищі, ріки в рівні канали, а гори у кістки, піраміди, стіжки. Булиб ми досі вирівнали всякі горби.

Не говорю от так собі, ні не бавлюся фантазією. На нашій планеті забагато моря: три пяті поверхні земської кулі вкриті водою. А населення безнастанно множиться. Є вже два міліярди людей, а всякий чоловік має чотири метри нутрощів. Кожного дня треба наповнити вісім міліонів кільометрів кишок. А багато країн родить мало; гори звичайно не родять. Тож слід би — коли людина справді найсильніший король світа — розвалити гори та з тих міліярдів тон матеріялу, що так ми його дістали би — побудувати штучні острови в океанах. Так осягнули би ми два найбільші здобутки для прожитку людства: всі континенти перемінилися би в вигідні й урожайні рівнини, а створивши нові острови, ми землі.

Це думка без сумніву величина, одначе не така, що повинно би здаватися неможливою інжиніству наших часів, яке балакає про чудові поступи механіки та яке вірить, що моглоб переіначити всесвіт своїми непереможними машинами. Земля під деяким оглядом є посілістю людського роду, та який це власник, що не старається усієї посілости уліпшувати й побільшувати? Або ми є присмирники, або ні — й коли ми справді хочемо бути володарями цієї грудки застиглого вогню, то чи схочемо вдоволитися тим, що порпаємо то тут то там якусь яму або борозну?

Естети скажуть, що так земля стала би страшно одноманітна. Та естетикою не збільшується хліба й коли на землі буде 4 чи 5 міліярдів людей, то таки треба буде рішитися зробити це, що я раджу — коли не хочемо вернутися до людоїдства.

Зрештою ми сьогодні маємо досить інших одноманітностей. От хочби згадати краску людської шкіри. Наша шкіра має всього три краски: білу, чорну й жовту. І не найгарніші ті краски і занадто пригадують віск, саджу й жовтачку. Раз я, щоби вийти з цієї бідности, дав помалювання одного з моїх льокаїв гарною зеленою фарбою, другого чистою червоною, а одну служницю зовсім кобальтовою (червонаво-білою) фарбою. Та гості вважали мене за божевільного, а прислуга погрожувала мені, що виповість службу.

Недавно хотів я зробити молочний потік, що пливе між дуже чорними берегами, А саме так, що я поклав багато вапна при джерелі та вуглярного пилу на берегах — та з мене всі сміялися.

Іншим разом, а все тому, щоби боротися проти одноманітности, сказав я вкинути в ріку багато метричних сотнарів цинобри, щоби вкінці бачити воду ясно-червону — й тоді всі також кричали наче навіжені. Себто люди дуже обожають одноманітність і ще не втомилися, хоч бачать, що все листя зелене та що все дивляться на жовте золото.

П. Б.

КОГУТИК

Саме в тій розкішній хвилині, коли думки розпливаються в ніжній глибокій пітьмі сну, за стіною хора дитина закричала і стала плакати так голосно, що чути було крізь грубий мур.

Чоловік, що в своїм ліжку схопився і закляв, може не був лихою людиною. Та він жив сам, самітний в світі, що зробить людей твердими. Цілий день монтер працював тяжко. Люди казали про нього, що заробляв гарний гріш. До утіх, до яких інші рвалися по роботі, він не запалювався. Дітей взагалі не міг стерпіти. Ту дитину за стіною вже цілком ні.

Гамір, який дитина робила своїми забавами, вже нераз попутав йому його тяжкі обчислення. Тепер своїм криком не давала утомленому вснути, хоч він вже дуже рано мусів бути на своїй позиції... з ясною головою. Заносилося на дуже важну угоду з хитрими і підступними людьми.

„Мамо, мамо!" кричала дитина. Монтер, постогнуючи, обернувся на другий бік і погано закляв. Нарешті таки всну́в. Ще й сон мав. Снилося йому таке:

Стоїть він в бідній кімнаті з голими стінами. На стінах розвішені таблиці, покриті цифрами. В пустій кімнаті крім купи сірого каміння не було нічого. „То каміня журн", сказав монтер у сні. Нараз його страх захотілося знати, що під сею купою каміня мусіло бути сховане.

Став каміння відкидати і стогнав у сні. Нарешті знайшов, чого шукав. Під камінням лежав рябий дерев'яний когутик. Ущасливлений, взяв когутика в руку і потис його в живіт.

— Кі, кі, кі-і-і! — закукурікав когут і сказав: Ти за мене забув, що я стільки років, занедбаний тобою, лежав під купою скаменілої журн?

Тоді то монтер побачив у сні свою небіжку маму. Була мала і всміхалася до нього. То тому багато років дарувала вона йому сего когутика, коли був хорий і мав сильні болі.

Він забув за се через тих багато чисел на стінах. Тепер глянув на них і з жахом побачив, що то самі нулі. Коли знов хотів глянути на маму, вона щезла. Монтер в сні розплакався, його сльози зрошували каміння журн...

Рано монтер не пішов просто до роботи. Вступив до кромy з забавками і сказав:

— Я хотів би мати дерев'яного когутика, що піє.

— Не маємо, — відповів купець.

Монтер і тепер не пішов до своєї роботи. Бігав по цілім місті від краму до краму, щоби знайти такого когутика. Нарешті в одній невеличкій крамниці крамар, вже дуже старий, випорпав когутика, що кукурікав, коли його потиснути.

— Тепер таких вже не роблять, — сказав. — Сего ще випадково заховав я.

То був такий когутик, якого монтер хотів мати. Та не цілком такий, бо білий був. Монтер хотів мати бурого когутика з червоними крильми, та щоби голова і хвіст були зелені з металевим полиском.

Старий здвигнув раменами, кажучи:

— Таке дуже тяжко зробити, ще й тепер.

— Я мушу мати такого когута, — сказав покупець. — Пристарайте мені такого, то заплачу, що зажадаєте.

Крамар зробився дуже ввічливий і сказав:

— Такий когутик буде готовий до вечора. Лиш його ціна буде більша... подвійна.

— Нехай!

Вечором монтер прийшов по когутика. Готовий когутик стояв на столі. Був бурий, з червоними крильми, голова і хвіст зелені з металевим полиском.

— Такий? — спитав купець.

— Такий, такий! — відповів монтер втішений. Взяв когутика і пішов під мешкання, де була недужа дитина, котра йому не давала спати. Застукав у двері. Мати дитини сама відчинила їх, питаючи:

— Ви до кого?

— Мені казали передати вам отсей пакетик, — відповів монтер. Се для вашої дитини.

— Для моєї дитини? — спитала жінка здивована. — Хто вас післав?

— Якась мала, стара жінка, — відповів непевним голосом. — Також казала спитатися, як малому?

— Дякую, вже ліпше, — сказала, обертаючи на всі боки пакетик. — Кажете, мала стара жінка? Хтож би се міг бути?

— Не маю часу, бо мушу до роботи! — відповів монтер живо і пустився сходами вниз.

Прийшовши в ночи до хати, монтер лежав в своїм ліжку, та не міг вснути.

— Кі, кі, кі-і-і! — кукурікало, ледви чутно за стіною.

Монтер усміхався, вдоволений. Коли усміхався, сльози котилися по його лиці.

— Мала, стара жінка...

Авантура.

Учитель: Якщо твоя мама купить собі черевики за 50 зл., капелюх за 50 зл., а плащ за 900 зл. — який буде підсумок тих видатків?

Ученик: Страшна авантура з татом

І таке буває.

Вже добре по півночі. Ресторанець каже до забавленого гостя:

— Вже годину шукаєте ключа. Чи вкінці знайшли?

— Зна-а-а-йшов.

— То йдіть домів, бо замикаємо.

— Та що з того, що маю ключ, коли я забув де мешкаю.

ЗМІТТ 8-го (32) ЧИСЛА „РІДНОЇ МОВИ".

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

16,000 AT ANNUAL UKRAINIAN DAY.

Bishop Constantine Bohachevsky Celebrates Mass Before Huge Throng At Lakewood.

Over 16,000 people, mostly of Ukrainian descent, form Northumberland, Montour, Carbon, Schuylkill, Columbia, Lehigh, Luzerne, Lackawanna, Berks and Northampton counties assembled at Lakewood Park, Sunday, in one of the largest gatherings ever witnessed, to celebrate annual Ukrainian Day. Park authorities were at their wits end to find parking spane for the vast number of pleasure cars, buses and trucks used to transport the huge throng to the park.

The program opened with a parade at 10 o'clock, followed by a solemn pontifical mass celebrated by the Most Rev. Constantine Bohachevsky, the Ukrainian Bishop of the U. S. A., who also preached the sermon. He was assisted by some 25 priests from the different parishes represented. The music during the mass was rendered by Saint Michael's Greek Catholic Church Choir of Shenandoah under the direction of Professor Joseph Lesko. At 1 o'clock dinner and conference. At 3 o'clock, concerts were rendered by the various church choirs and speeches from the officers of the organization which was followed by an entertainment given by the Ukrainian Dancers of Centralia, Hazleton and Berwick. Thousands were turned away from these affairs as the capacity of Lakewood Ballroom was taxed to its utmost long before the affair started. At 8 o'clock a grand ball was held.

The committee in direct charge of the day's activities were: Chairman, Rev. Michael Kopac, Shenandoah; Rev. Michael Oleksiw, Shamokin; Rev. Vladimir Dowhovich, McAdoo; Joseph Lesko, Shenandoah; Alexander Drozdiak, Shamokin; Dimitry Diak, Kulpmont; Dimitry Kapitulle, McAdoo; John Boris, Centralia and Jacob Sumenluk, Mahanoy City.

(Pottsville Republican, Pottsville, Pa., Monday Evening, July 29, 1935).

Незручний весільний тоаст.

Защикала пискливо скрипка — бубен сильно вдарив і музика весільна скінчилася. Весільні гості позасідали за навантажені стравою столи і пішла чарка. Пили за здоровля і многі літа молодим. Каже один з гостей: „Пю на щастя і на здоровля і на многі літа молодятам... і дай Боже, щоби їм такий гарний нинішний день іще нераз в життю повторився...

ЗДОБУТТЯ БАСТИЛІЇ

Нечуваний вибух партійних пристрастей, який спостережено у Франції цього року перед днем Національного Свята 14 липня, дав привід французській пресі уділити багато уваги походженню цього свята, якого підставою є, як відомо, здобуття паризького вулицею королівської вязниці Бастилії в день 14 липня 1789 року.

Справжній перебіг цього історичного епізоду фактично давно забуто і його замінили пишною, всім відомою легендою, згідно з якою Бастилія увійшла в мови майже всіх націй як символ та як реторичний зворот. Тому є дуже цікаво згадати про фактичний перебіг цієї події та подивитися, що зостається від легенди перед невблаганим обличем історичної науки.

Вже на початку липня 1789 року, під впливом настільких революційної пропаганди як і великої спеки, браку води та поживи, рух паризької вулиці приймав щораз більше загрозливі форми. Палє Рояль уже остаточно обернувся в мітінгову салю, де під палкі промови Каміля Демулена чи Люстало військові дезертири братались з натовпом. Вже були сутички на теперішній площі Згоди з військом, якому Людвик XVII гостро заборонив уживати зброї, і військо мусіло уступитися.

14. липня тяжке сонце піднялося в червоному тумані, обіцяючи задушливу спеку, і раптом, як блискавка, крик „До Бастилії! до Бастилії!" пронизав увесь Париж.

Хто кинув це гасло, зосталося невідомим. Можливо, що один з будучих господарів революційної Франції в порви красномовства, а можливо, що якийсь вуличний хлопчик, який біг до ровів Бастилії, улюбленого місця гри паризьких вуличників. За мить широкий майдан перед королівською кріпостю вже чорнів від натовпу.

П. де Льоне, командант Бастилії, старий вояка і герой німецьких війн, уже давно бачив неспокій у місті та приняв усі можливі міри для оборони замку. Його залога складалася з пятьох старшин та 95 інвалідів, з яких наймолодшому було 60 років, та з яких багатьом бракувало рук та ніг, втрачених у минулих боях. Історія заховала не тільки їх імена та вік, але і їх особисті списки, з котрих видно, в яких кампаніях вони брали участь та які нагороди дістали. На передодні король прислав на підмогу 30 своїх особистих швайцарських гвардійців, але гостро заборонив їм стріляти до натовпу.

Правда, командантови нема кого властиво обороняти, бо все населення вязниці складається з трох фальшивників грошей та з двох шляхтичів, засуджених за розпусту, але він присягав не відкривати брами без королівського приказу і він відмовляє делегації повстанців здати замок.

На допомогу революціонерам зявляється частина національних ґвардійців, на чолі з сотником Елія, і зачинає обстрілювати кріпость з гармат, але з таким же успіхом вони моглиб обстрілювати гору. Столітні стіни стоять непорушно і кріпость не відповідає на стріли. Командант де Льоне є вихованим на теоріях Руссо і, як значна частина тодішньої аристократії, є таємним масоном. Він забороняє відповідати на стріли, бо вірить у чистоту істоти людини і певен, що натовп роздумається.

Натовп дійсно роздумався. Частина відділяється і за хвильку повертається, ведучи з собою молоде дівча.

Це панна Монсіні, дочка одного з старшин, яку натовп вважає за дочку команданта. Дівчину привязують до стовпа, обливають горівкою і мають її спалити живцем, якщо замок не піддасться. Батько дівчини вискакує на мур, щоби благати спалити його замість дочки, і зістає вбитий двома стрілами.

Перед цими фактами командант забуває за фільософію Русо. Він рішається висадити в повітря замок. Зо смолоскипом у руці спускається в пороховий льох, але два старі інваліди, Феран і Бекар, гасять вогонь і на колінах просять його здати замок, бо облога обіцяє всім життя та волю.

В 5 годині ввечір акт капітуляції врочисто підписано і в тім моменті, коли брала відчиняється, командант виймає свій кинджал і бє себе в груди. Він є лише поранений і має ще час побачити, як противно умовинам капітуляції натовп бє, рубає і палить живцем його старих інвалідів. Феран, який спас тисячі душ, вирвавши з рук команданта смолоскип, має праву руку відтяту і примушений нести її до шибениці, де його повішено. Нарешті натовп знаходить тяжко пораненого команданта і зачинає радитися, якуб смерть йому придумати. Більшість стоїть за те, щоб привязати його до хвоста коня і волочити до смерти по вулицях міста. Справа ще не вирішена, як старий вояка збирає останні сили, вириває в одного з натовпу шаблю і зачинає рубати направо і наліво, доки не падає, пробитий кулею. Натовп схоплює мертве тіло, волочить його вулицями, поки нарешті молодий хлопець Мено, кухар з професії, відрізує йому голову ножиком і насаджує на спису.

Натовп довго дефілює з головами вулицями столиці і над вечір здає їх під поквитування до вязниці Шатле з тим, щоб дістати назад завтра.

А Бастилія, якої мури згідно з легендою впали з таким грюком, що потрясся ввесь світ? Бастилія залишилась непорушною і її не могли навіть спалити, бо вся була вибудована з каменя.

Вона довго стояла порожньою і діти гралися в її опустілих мурах, аж доки її не відкупив один з підприємчих членів конвенту. Муляр з професії, він поставив майстрів, які потроху розбирали будову і робили з її каміння невеличкі моделі замку, які продавано з успіхом по цілій Франції, і навіть за кордоном. Підприємчивий депутат ухитрився вести цю комерцію не лише в часах революції, але аж до реставрації Бурбонів, коли йому прийшлося її припинити за браком каміння.

І Бастилія і день її здобуття були скоро забуті і про неї згадали лише за часів III Републики, а саме в 1879 році, коли повстало питання про встановлення Національного Свята. Питання внесли були радикали за підписами Распая та Клемансо і палата довго не могла спинитися на даті. Дебати продовжувалися майже місяць, аж доки Анрі Мартен не запропонував святкувати день здобуття Бастилії, на що більшість пристала.

Перше офіційне святкування відбулося в 1880 році і скоро свято набуло великої популярности. Тепер це є свято танцю і цілий Париж танцює на вулицях упродовж цілих трох днів. Танцюють усі без ріжниці кляс та політичних поглядів і пересічний Француз сьогодні свято вірить, що стіни Бастилії впали з таким грюком, що зворушили цілий світ і що Національне Свято встановлене самим народом 14 липня 1789 року. — (Офінор).

М. Т.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

На добродійні цілі з іменин.

На іменинах Йосифа і Юлії Ходоровських дня 28. липня 1935 гості при добрій забаві не забули і на добродійні цілі. Зібрано $14. Збіркою занялась Антонина Яцишин. Зложили жертви: Йосиф Ходоровський $4; по $1: А. Борис, П. Гречух, М. Вецал, Н. Заяць, Е. Заяць; О. Косюк 75 ц.; по 50 ц.: М. Глядик, М. Яцишин, П. Стойко, Й. Кава, І. Паньків, І. Рапко, Д. Ремінник і М. Сулима з Вустер. М. Кінаш дав 25 ц. Жертви поділено: $4 на боєвий фонд, $4 на місцеву школу, $4 на пресу тут, $2 на „Жіночу Долю". Честь Вам, гості, за добре діло.

Присутній.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Примірне весілля.

Вінчання Марійки Чагарин з молодцем Віст Вілям, родом з Оклагоми (обидвоє молоді заняті державною роботою у Вашингтоні), відбулося в Вунсакет, Р. Ай., 20. липня ц. р. На весіллю була тільки близька родина. Молода не забула за рідний край і сказала, що вона Американка, але відчуває недолю своїх братів-Українців на рідних землях і з нагоди вінчання жертвує $5 на сорок-тисячний фонд на визвольну боротьбу зпід чужого ярма. Тут годиться згадати, що молода Марійка була добре відома не тільки в Вунсакет, але знають про неї і позамісцеві Українці, бо вона брала участь в народній праці, а навіть давала відчити англійською мовою.

Петро Гук.

ЯК В МАДОННИ СРІБНІ КОСИ.

Нічка, місяць, тихі води,
Молочний шлях на блакиті,
Як сторожі стоять гори,
Спить село, садом сповите.

Виплив місяць зпоза хмари,
Ясним оком споглядає
И світ дрімучий, світ сонливий
Він серпанком накриває.

Втихнув вітер, бо втомився
Цілу днину у походах,
Крилечками лиш ворушить,
Чеше кучері на водах.

Спить село, дрімають гори,
А на трави впали роси.
Місяць світить, сяють води,
Як в Мадонни срібні коси.

Анастасія Рибакова.

Розмова.

— Знаєте, маю таку малу кімнату, що коли хочу натягнути штани, то мушу двері відчинити.

— А моя кімната така низенька, що я в ній можу їсти тільки маци.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

В пятницю, 2-го серпня, помер у Росфорд, Огайо, в годині 8.30 рано дуже люблений і шанований тут **Михайло Федьо**, член бр. св. Михаїла, відділ 235 У. Н. Союза.

Покійний родився в селі Босоку, пов. Сянік, Галичина, в р. 1893. До Злучених Держав приїхав 1912 р., а до Росфорд 1917 і від того часу брав живу участь в українському життю нашої громади.

До самої смерти, котра прийшла нагло і несподівано (помер у сні на удар серця), сповняв уряд предсідника відділу 235 У. Н. Союза і контрольора Горожанського Клюбу. Покійний полишив жінку і троє дітей. Найстарша дочка має 15, а наймолодший син літ 10, всі члени У. Н. Союза. Похорон відбувся в понеділок, 5-го серпня. В похороні взяли участь братство св. Михаїла, Горожанський Клюб, численна його родина з Клівленду, Шікаго і Дітройту й багато Українців і чужинців з Росфорду і Толідо.

В. И. П.

ТАРЗАН І ПРОЛЄВ. (93)

Сотворіння воркотіло огидно, коли заговорило крізь крати. „Так, то ти прийшов її забрати, може ні? А я думав, що ти прийшов відвідати мене. Очевидно, що не лицює чужому чоловікови приходити в ночі без запрошення, ще й потайки".

„Так, я прийшов по ту дівчину!" — сказав Тарзан. „А тепер ти моїм вязнем", зареготалася постать. „Щож ти хочеш від нас? — звернувся з запитом Тарзан. — „Таж ми тобі зла не зробили". „Що я від вас хочу? О, це довга історія. Але може ви обоє її зрозумієте.

„Звірі, що живуть зі мною, чують, але не розуміють", говорив дальше хапун. „Та заки ви сповните те, на що я вас потребую, я затримаю вас для своєї приємности, щоб я міг поговорити з розумними людьми. Я не бачив правдивих людей уже давно.

„Ваше товариство буде для мене приємне якийсь час. Ви обоє добре виглядаєте. Тим то ви ще вартніші для моїх кінцевих замислів!" Той вислів звучав дуже таємно в умі Тарзана. Кінцеві замисли! Яку то фантастичну долю придумав отсей звір?

Протокол.

Екзекутор фантує в селянки порося.

— Це порося не моє, а мого другого чоловіка і його дітей, каже селянка.

— „Ніц не шкодзі", відповідає екзекутор, і записує в протоколі: „У Теклі Свістак зафантовано свиню з другого малженьства".